Teslimiyet Kahramanı
ÜMMÜ SÜLEYM
Radîyallahu Anhâ

دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَسَمِعْتُ بَيْنَ يَدَيَّ خَشْفَةً
فَإِذَا أَنَا بِالْغُمَيْصَاءِ بِنْتِ مِلْحَانَ

"Cennete girdim; bir (ayak) hışırtısı duydum.
Birde ne göreyim, Milhan'ın kızı Rümeysa değil mi?"
(Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 105)

"Ya Resûlullah! Bana izin ver, seni terk edip kaçan şu korkaklarında bir kaçının karnını şu hançer ile deşeyim."
Ümmü Süleym (r.anhâ)
(Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, III, 286)

Adı	Rümeysa bint Milhan
Anlamı	Hoş, nazik, zarif ve takım yıldızının en parlak yıldızı
Künyesi	Ümmü Süleym/ *Süleym'in annesi*
Lakabı	Tespit edilemedi.
Baba Adı	Milhan b. Hâlid
Anne Adı	Melike bint Mâlik
Kabilesi	Neccaroğulları/Hazrec
Doğum Yeri	Medine
Doğum Yılı	N. Öncesi, 30/ Miladî, 580 (?)
İslam'a Girişi	Nübüvvetin 11. yılı
Sohbet Süresi	11 yıl
Rivayeti	14
Eşi/Eşleri	Mâlik b. Nadr/ Ebû Talha
Vefat Yeri	Medine
Vefat Yılı	Hicrî, 41/ Miladî, 662 (?)
Vefat Yaşı	82 (?)

Teslimiyet Kahramanı
ÜMMÜ SÜLEYM
(Radîyallahu Anhâ)

Kâinatın yegâne hâlıkı, mâliki, yöneticisi ve terbiye edeni olan Rabbimize sonsuz hamdler, O'nun (cc) kutlu Nebisi, hayatımızın yegâne rehberi, hayatın her alanının ve her anının tartışılmaz önderi olan Efendimiz'e salât ve selam, O'nun (sas) pak ellerinde yetişen ashâbına selam, şimdi hayat defterinin sayfalarını çevireceğimiz Ümmü Süleym validemize de selam olsun.

82 İl 82 Sahâbî deyip yola çıkıldı ve 24. durağa Mevlâ, bu güzel yürüyüşe eriştirdi.

Her ilde, belli özeliklere riâyet ederek anlatılacak, gündem edilecek sahâbî efendimizi seçmiştik. Mersin'in nasibi ise Asr-ı Saâdet'in unutulmaz isimlerinden biri olan Ümmü Süleym validemiz oldu.

Ümmü Süleym ve Mersin

Neden Mersin'e Ümmü Süleym validemiz seçildi?

Kız kardeşi Ümmü Haram validemiz bu topraklara ayak izlerini bırakarak Kıbrıs adasına gittiği ve orada da şehit olduğu için...

Eşi Ebû Talha da Akdeniz seferlerine katıldığı ve belki buralara nefesini bırakarak bilinmez bir Akdeniz adasına defnedildi için...

İşte bu sebeplerden dolayı istedik ki Mersin'de Ümmü Süleym diyelim, diyelim de hem Ümmü Haram'a hem Ebû Talha'ya yakın bir yerden onun adını ve ruhunu şâd edelim. İstedik ki onun adını burada gündem edelim de nasıl teslimiyet kahramanı olunur, nasıl İslâm insanı olunur, nasıl dava eri

olunur, ondan öğrenelim de hayatlarımıza yeniden bir çeki düzen verelim. Mevlâ anlamayı, kavramayı, öğrendiğimiz hakikatlerle yaşamayı hepimize nasip etsin...

Mersin'de Sahâbenin Ayak İzleri Var mı?

Sahâbenin tebliğ ve davet aşkının bir neticesi olarak Efendimiz'in (sas) vefatının üzerinden sadece 17 yıl geçtikten sonra, asıl hedef olan Kostantiniye'ye varmak için önce Kıbrıs adası hedef alındı. Hicretin 28. yılında, içlerinde Ümmü Haram, Ubâde b. Sâmit, Hz. Ebû Zer, Ebu'd-Derda, Mikdâd b. Amr ya da diğer ifade ile Mikdâd b. Esved ve daha onlarca sahâbî ,bugün Lübnan içerisinde kalan Akka limanından gemilerle Kıbrıs'a gelip, orayı fethetmişlerdi. Dönüş yolunda ise bir rivayete göre Silifke, Anamur limanlarına gelip bu topraklarda bir müddet durmuş, sonra Şam'a dönmüşlerdi.[1]

Allahu âlem, belki de halkın Muğdat Camisi dedikleri yer, sahâbenin bir müddet konakladığı yerdir, orada Mikdad b. Esved'e nispet edilen kabir, belki onun makamı, belki o sefer sırasında vefat etmiş başka bir sahâbînin kabridir. Bunu tam olarak bilmiyoruz, ama bildiğimiz bir hakikat var ki bu topraklar da sahâbe izinin olduğu muhakkaktır.

Müslümanın En Önemli Vasfı: Teslimiyet

Ümmü Süleym validemiz birçok özelliği ile öne çıkan bir annemizdir.

Biz onun bereketli hayatını, Enes b. Mâlik gibi büyük bir sahâbînin, âlimin, fakîhin annesi olarak okuyabiliriz.

Biz onun o güzel hayatını Rezzak olan Allah'tan rızık olarak şehadet dileyen büyük İslâm mücâhidi Berâ b. Mâlik'in annesi olarak okuyabiliriz.

Biz onun hayatını kardeşleri Haram b. Milhan, Süleym b. Milhan ve Ümmü Haram ile münasebetleri açısından okuyabiliriz.

[1] el-Mağlûs, *Atlasü'l-Halifetü Osman b. Affân*, s. 152.

Biz onun hayatını saâdet asrının bir kızı olarak babası Milhan b. Hâlid ve annesi Melike bint Mâlik ile nasıl bağları olduğu üzerinden okuyabiliriz.

Ve elbette ki biz onun o örnek hayatını, eşi Ebû Talha üzerinden de okuyabiliriz. Uzun ve bereketli bir ömrünü Allah yolunda geçirmesinden, yüzlerce musibet ve imtihana göğüs germesi üzerinden de okuyabiliriz.

Ama biz Ümmü Süleym validemizi, en temel vasfı ve özelliği üzerinden anlamaya çalışacağız. Kuşkusuz, Ümmü Süleym'in en önemli vasfı, hayat çizgisinin hiç sarsılmadan istikamet ile yürümesinin en önemli vesilesi, şimdilerde bizlerin her geçen gün biraz daha yıprattığı, istenilen oranda tesis edemediği; ama bir Müslüman'da olmazsa olmaz vasıf olan teslimiyetti.

Zaten Müslüman'ın anlamı da bu değil midir? Müslüman; kayıtsız ve şartsız teslim olandır. Ama öyle bir hale geldik ki öyle bir hale getirildik ki her şeye ama her şeye acaba gözüyle bakmaya başladık. Merakla, şüpheyi birbirine karıştırdık. Evet, merak ilmin hocası idi, olmazsa olmazı idi; ama şüphe, yüreğe giren bir kurttu. Tüm değerlerimize şüphe ile bakar olduk. Eskiden azığımız teslimiyetti, şimdilerde azığımız şüphe oldu. Burada unutulmaması gereken çok önemli bir ilke var ki iman ile şüphe, kulluk ile şüphe, istikamet ile şüphe asla bir arada olmaz. Çünkü şüphe, insanın zihnî, aklî ve kalbî dinginliğini bozan bir hastalıktır. Her şey ile beraber yaşayabilirsiniz; ama bir yerde şüphe ortaya çıktı mı, artık orası sizin için bir zindan olur. Hayat çekilmez olur. Bundan dolayı, elbette aklımızı kullanacağız, elbette sorgulayacağız, elbette doğru ile yanlışı ayıracağız; ama asla Allah (cc) ve Resûlu (sas) bir işte konuşmuşsa, orada konuşmayacağız. O an için aklımız almasa bile, içimize sinmese bile, mantığımız algılamasa bile, o mesajlara tam anlamı ile teslim olacağız.

Ne diyordu iki cihan serveri Efendimiz (sas): **"Benim söylediklerime, hevâlarını tâbi kılmayan, bütün arzuları ile teslim olmayan biri tam anlamı ile iman etmiş sayılmaz."**[2] Uyarı gayet açık... Efendimiz (sas) ne istiyor; yürekten ta yürekten bir teslimiyet istiyor. Acabasız bir teslimiyet istiyor.

[2] Beyhâki, *el-Medhal ilâ Kitâbi's-Sünen*, 188; Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, 7791.

İşittim ve itaat ettim diyen ve bu itaatine en küçük bir şüphe düşürmeyen kametler istiyor...

İşte biz bugün modern insanlar olarak; modern çağda en fazla kaybettiğimiz, kaybettiğimiz için de imanın lezzet ve tadını yitirdiğimiz bir değer olan teslimiyeti Ümmü Süleym validemizin hayatından öğrenmeye çalışacağız. Bundan dolayı *"Teslimiyet Kahramanı: Ümmü Süleym"* diyeceğiz.

Ümmü Süleym'i Teslimiyet Kahramanı Kılan Nedir?

Ümmü Süleym validemizin hayat defterinin sayfalarını, ondan teslimiyeti öğrenme amacı ile çevirmeden önce, onun kendine ser levha yaptığı, iki temel mesaja dikkat çekmemiz lazım... Ta ki onun şimdi bizlerin anlamakta zorlanacağı: "Ya bu kadar da olur mu!" dedirteceği hayatını biraz olsun anlayabilelim.

Ümmü Süleym validemizin kendine ilke olarak edindiği iki mesajdan biri şu idi. Medine'nin ilk günlerinde Efendimiz'e (sas) tüm Müslüman erkekler gelip, birer birer biat etmişlerdi. O günlerde, ensârın hanımları da bir evde biat için toplanmışlardı. Efendimiz (sas) hanımlardan biat alması için, Hz. Ömer'i o eve göndermişti. Hz. Ömer, hanımların toplandığı evin önüne gelince, dışarıdan onlara seslenerek, şu altı madde üzerinden[3] onlardan biat almıştı:

1- Allah'a hiçbir şeyi eş koşmamak

2- Hırsızlık yapmamak

3- Zina etmemek

4- Çocuklarınızı öldürmemek

5- İyiliğe karşı isyan etmemek

[3] Biatta istenen şartlar, Kur'ân'ın şu ayetine dayanıyordu: *"Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işi işlemekte sana karşı gelmemek hususunda sana biat etmeye geldikleri zaman, biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok esirgeyendir."* Mümtehine, 60/12.

6- Uydurduğunuz şeylerle başkalarına iftira etmemek [4]

Ümmü Süleym validemizin o esnada orada olup olmadığını bilmiyoruz; ancak o da diğer tüm hanımlar gibi bu şartlar üzerine biat etmişti. Biat şartlarından biri: "İyiliğe karşı isyan etmemek" idi. Bunun tam anlamı ile ne demek olduğunu kavrayamayan hanımlar, bu şartın açıklamasını Hz. Ömer'e sormuşlardı. Hz. Ömer de: "Kim olursa olsun, ölünün arkasından bağırıp, çağırarak, dövünüp feryatlar ederek ağlamamak" şeklinde açıklamamıştı.[5] İşte bu biat ve özellikle de biatın bu maddesi, Ümmü Süleym'in kendine ilke edindiği en önemli mesajlardan biriydi.

İkinci ilkesine gelince; o da Buhârî ve Müslim'de geçen bir hadisti. Bu hadisi İbn Abbas bize nakleder, hadiste Efendimiz (sas) buyuruyorlar ki: **"Cehennem bana gösterildi. Baktım Cehennem'in çoğunu küfür halinde olan kadınlar oluşturmaktaydı."**[6] Dehşet bir haber değil mi? Neden peki? Sahâbe de merak ediyor; hadiste geçen "en-nisaü yekfurne/ küfür halinde olan kadınlar" ifadesini tam anlamıyla anlama adına diyorlar ki: "Ya Resûlullah! O kadınların küfürleri, Allah'ı inkâr ettikleri için mi?" Efendimiz (sas): **"Hayır!"** diyor; asıl maksadını açıklıyor: **"Onlar, kendilerine yapılan iyilikleri inkâr edenlerdir. Onlardan birine bir ömür iyilik etsen, sonra da eşinden küçük bir sıkıntı görse hemen: 'Senden hiçbir iyilik görmedim' diyerek nankörlük eder."**[7]

Burada hanımlara çok önemli nebevî bir uyarı var, asıl meselemiz bu olmadığı için biz bunun üzerinde durmayacağız. Bu hadisi de Ümmü Süleym, hayatının ikinci temel ilkesi olarak edinmiş ve iman ettikten sonra bu ilkeler ışığında yürümüştü. İki ilkenin ortak mesajı görüldüğü gibi teslimiyettir. İyiliğe isyan etmemek, canından bir parçayı bile kaybetse, kadere rıza göstermek, kocasının yaptığı iyilikleri hiçbir zaman unutmadan ona itaat etmek, onun yaptığı iyiliklere karşı nankörlük etmemek...

[4] Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, X, 415; İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 4, 5; Süyûtî, *ed-Dürrü'l-Mensûr*, VIII, 140.
[5] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 4, 5.
[6] Buhârî, İman, 21; Müslim, *Küsûf*, 3.
[7] Buhârî, İman, 21; Müslim, *Küsûf*, 3.

Yıldız ki Ne Yıldız?

Asıl adı Rümeysa bint Milhan... Gerçi adının Ğümeysa, Sehle, Remle, Müleyke ve Remise olduğu söylense de en fazla itibar gören görüşe göre adı Rümeysa'dır.[8] Rümeysa'nın birkaç farklı anlamı var; hoş, nazik, zarif, ince anlamlarına gelir de bir de takım yıldızının en parlak yıldızı anlamına gelir.[9] Rümeysa validemiz isminin tüm anlamlarından nasiplenmiştir de özellikle takım yıldızının en parlak yıldızı olmaktan daha fazla nasiplenmiştir. Nedeni bellidir: Ashâbın hepsi gökteki yıldızlardı;[10] onlar karanlıklar içerisinde olanlara yol gösterir, yön buldururdu. Ama onlardan bazılarının ışıkları, nurları diğerlerine göre biraz daha fazla çıkardı. Şimdi tüm sahâbe bizim için yıldızdır da, bir Hz. Ebû Bekir'in âleme yaydığı nur ile bir Hz.Vahşi'nin âleme yaydığı nur bir olur mu? İkisi de bizim başımızın tâcıdır, ikisi de bizim yolumuzun rehberidir; ama birinin ortaya koyduğu ağırlığı, diğerine göre çok daha fazladır. İşte Rümeysa validemiz de böyledir. O da hanımlar âlemi içerisinde ışığı, nuru çok fazla çıkanlardan biridir, Allah âdeta tabir câiz ise onu isminden çokça nasiplendirmiştir.

Medinelidir, ensârdandır, Hazrec'tendir, Neccaroğulları'ndandır.[11] Neccaroğulları malumunuz, Ebû Eyyüb el-Ensârî'nin, Es'ad b. Zürâre'nin ailesi... Tabi, Efendimiz'in (sas) babasının dayılarının ailesi... Babası Abdullah'ın babaannesi Selma bint Amr, Neccaroğulları'ndan, bundan dolayı da, Efendimiz (sas) onları çok sever, onlar da Efendimiz'i (sas) çok severlerdi; o aileye Efendimiz (sas) bu yakınlıktan dolayı erkeklerine *dayılarım,* [12] hanımlarına *teyzelerim* derdi. [13]

[8] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 429; İbn Hacer, *el-İsâbe,* IV, 2705; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 333.

[9] İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab,* VII, 43, 63.

[10] "Yıldızlar gökyüzünün emniyet kaynağıdır. Onlar yok olup gittikleri zaman gökyüzüne (kıyametle ilgili) vâdolunan şeyler gelir çatar. Ben de ashabım için bir emniyet kaynağıyım. Ben gittiğim zaman ashabıma (tehlikelerden) vâdolunanlar gelir. Yine ashabım da ümmetim için bir emniyet kaynağıdır. Onlar gidince ümmetime vâdolunan (fitneler) gelir." Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe,* 207.

[11] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 429; İbn Hacer, *el-İsâbe,* IV, 2705; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 333.

[12] Hâkim, *el-Müstedrek,* III, 351.

[13] Nevevî, *Şerhu Müslim,* XVI, 10.

Ümmü Süleym validemizin annesi, Melike (Müleyke) bint Mâlik;[14] babası Milhan b. Hâlid'dir. Babası hakkında kaynaklarımızda yeterli bilgi yoktur. Ancak annesi iman etme bahtiyarlığına ermiş ve Efendimiz (sas) ile birkaç hatıranın sahibi olmuştur. [15] Bu güzel ailenin tespit edebildiğimiz kadarı ile iki oğulları, iki kızları olmuştu. Oğulları, Haram ile Süleym'dir. Bu iki yiğit Medine'nin ilk Müslümanlarından olmuş, Suffa Mektebi'nin ilk talebelerinden olmuş, Bedir'e ve Uhud'a katılmış, en son Bi'r-i Maûne'de ikisi de şehit olmuşlardı.[16] Bunlar Enes ve Berâ'nın dayılardır, böyle dayısı olanların elbette Berâ ve Enes gibi yeğenleri olacaktır. Melike ile Milhan'ın kızlarına gelince, o kızlardan biri Kıbrıs'ın fatihi Ümmü Haram,[17] diğeri ise şu an hayat defterinin sayfalarını çevirmeye çalıştığımız Ümmü Süleym'dir. Aileyi görüyor musunuz? Baştanbaşa iman kokan, teslimiyet soluyan, şehadet fışkıran bir aile...

İman İle Başlayan İmtihan

Ümmü Süleym validemizin doğum tarihi konusunda net bir şey söyleyemiyoruz. Ancak, büyük oğlu Berâ'nın doğum tarihi, Nübüvvetin başlangıç tarihi olan Miladî 610'dur. Bundan yola çıkarak bir tahminde bulunabiliriz, ancak bu tahminden öteye geçmez. Çünkü ne zaman evlenmiştir, Berâ'dan önce başka çocukları olmuş mudur? Bunları bilemiyoruz. Yine Süleym isminde bir çocuğu var mıdır ki bu künyeyi almıştır bunu da bilmiyoruz. Bu künyeyi küçük kardeşi Süleym b. Milhan'dan dolayı aldığını zannediyoruz. Ama tahmin ettiğimiz bir şey var ki büyük oğlu Berâ 610'de doğduğuna göre; o 580'li yıllarda doğmuş olabilir, Allahu âlem; eğer bu tahminimiz doğru ise; İslâm'ın mesajları Yesrib'e girdiği günler; yaşı kırklara dayanmıştır.

[14] İbn Hacer, *el*-İsâbe, IV, 2638; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 259.
[15] Buhârî, *Salât,* 20; Müslim, *Mesâcid,* 266.
[16] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 588, 589; İbn Hacer, *el*-İsâbe, I, 364, 763; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* I, 713, 546; İbn Abdilberr, *el*-İstiâb, I, 396; II, 209..
[17] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 442; İbn Hacer, *el*-İsâbe, IV, 2679; İbn Abdilberr, *el*-İstiâb, IV, 484; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 304.

Medine'de doğup, büyüyüp çok güzel bir genç kız olunca, taliplileri çoğalır, babası Milhan, onu aynı kabileden olan ve üçüncü babada soyları birleşen Mâlik b. Nadr'a verir. Yani, birbirlerinin amca çocukları olan Ümmü Süleym ile Mâlik'i evlendirir. Çok güzel bir evlilikleri olur, birbirlerini çok severler; Allah onlara bu evlilikten iki yiğit verir. Bunlardan büyük olanı Berâ,[18] diğeri ise yiğitler yiğidi Enes'dir. [19]

Bu güzel evlilikleri devam ederken, nübüvvet güneşi Mekke'de parlamaya başlar ve peygamberlerin sonuncusu olan Efendimiz (sas) Mekke'de insanları bu yeni dine davet eder. Nübüvvetin 10. yılında, altı tane Hazrecli Mekke'de iman ederek, o iman davasının mesajlarını o günkü adı Yesrib olan, o güzel şehre taşırlar. O gençlerin başındaki isim Es'ad b. Zürâre, Medine'ye döner dönmez Dârü'l-Esad adı ile anılacak bir davet çalışması başlatınca, kendi kabilesinden olan Ümmü Süleym de bu davete muhatap olur. Bir rivayete göre Es'ad'ın vesilesi ile bir diğer rivayete göre bir sene sonra Mus'ab'ın eliyle iman şerbetini içer.[20] Ümmü Süleym iman ettikten sonra sorumlu bir eş ve sorumlu bir anne olarak; kocasına ve o gün için 11 yaşlarında olan Berâ'ya ve 9 yaşlarında olan Enes'e bu dini öğretmeye çalışır. Çok ilginçtir; kocası Mâlik b. Nadr, inanılmaz bir tepki gösterir. O güne kadar çok sevdiği hanımına ve her zaman sözüne değer verdiği eşine bir anda çok sert bir tutum içerisine girer ve onlara Müslüman olmamaları yönünde baskılar yapar. Hatta bir gün Ümmü Süleym'e: "Sen ne yaparsan yap, ama benim çocuklarımı atalarının dininden vazgeçirirsen, ben bilirim yapacağımı!" diye tehditlerde bulunur. [21]

Mâlik b. Nadr'ın bu tepkisini anlamak gerçekten zordur. Onun, hepimizin özellikle Uhud anlatıldığı zaman adını çokça duyduğumuz bir kardeşi var... Enes'in amcası; Enes b. Nadr... Uhud'un kahramanı o... Duymuş, Efendimiz (sas) öldürülmüş diye... Bu haberi duyan nicelerinin elinden kılıçlar düşmüş; ama o, elinde kılıç, savaşa devam etmiş ve bir taraftan da:

[18] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 161; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, I, 362; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, I, 238.
[19] İbn Sa'd, *Tabakât*, V, 325; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 79; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, I, 297; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, I, 197..
[20] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 333.
[21] İbn Hacer, el-İsâbe, IV, 2705; Ömer Rıza Kehhâle, *Â'lâmü'n-Nisâ*, II, 206.

"Muhammed'in öldüğü bir dünyada yaşamanın ne anlamı var?" diye haykırmıştı. Kılıçlar altında paramparça edilmiş, savaş sonrası kız kardeşi Rübeyyi bint Nadr ancak onu parmağındaki bir izden tamyabilmişti... [22] İşte Mâlik b. Nadr, böyle bir yiğidin kardeşi... Ümmü Süleym gibi büyük bir İslâm hanımının kocası; Berâ gibi, Enes gibi, yeryüzünün en şerefli yiğitlerinden ikisinin babası... Ama nasipsiz... Zaten hidayet dediğiniz nimet, nasip işi değil midir? [23] Tabi, nasip olması için kulun bir adım atması şarttır. Kul adım atacak ki Allah o kapıları açsın. Zaten o adımı atmak da nasiptir.[24]

Gün olur Nuh gibi, Lût gibi bir peygamberin hanımı olur biri; ama nasibi yoksa küfür yolunda yaşar, küfür yolunda da ölür. Gün olur, Azer gibi İbrahim'in babası olur, oğlu binlercesine hidayet şerbetini içirir; ama öz babası ondan nasiplenemez. Gün olur, Asiye gibi hanımlar âleminin sultanı olur bir hanım; ama Firavun gibi bir kocası olur, o Cehennem'in dibini boylarken, Asiye Cennet'in derecelerine yükselir durur. Gün olur, Efendimiz (sas) gibi âlemlere rahmet olan bir elçi olur, milyonlarcasını Cehennem ateşinden kurtarır; ama bir türlü amcaları Ebû Talib ve Ebû Leheb'e söz geçiremez. Aynen Mâlik b. Nadr ile Ümmü Süleym gibi; şimdi biri nerde, diğeri nerde...

Mâlik gün geçtikçe Yesrib'de yayılan bu yeni mesaja düşman olur; bir inat ve taassup oluşur kendisinde... Derken bir gün, dışarıdan eve geldiğinde Ümmü Süleym, 9 yaşındaki Enes'e, şehadet cümlelerini öğretirken onları yakalar; çok gadaplanır ve der ki: "Artık sizinle beraber bir dakika daha kalmayacağım. Sizi terk edip, Şam'a gidiyorum, bir daha dönmeyeceğim. Ne haliniz varsa görün..." Böyle bir tepki göstererek, çeker Şam'a gider. O küfür yolunda bu bedeli öderken, Ümmü Süleym iman yolunda iki çocuk ile dul kalarak bedel ödemeye başlar.

---

[22] İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 379.

[23] *"Doğrusu sen sevdiğine hidayet veremezsin. Fakat Allah kimi dilerse ona hidayet verir. Ve hidayete erecekleri en iyi o bilir."* Kasas 28/56.

[24] *"Allah dileseydi elbette hepinizi bir tek ümmet yapardı. Fakat o dilediğine dalâlet, dilediğine hidayet verir ve muhakkak sûrette hepiniz bütün yaptıklarınızdan sorumlu tutulacaksınız."* Nahl,16/93.

Neydi Ümmü Süleym validemiz? Bir teslimiyet kahramanıydı. Kadere rıza gösteren, ne gelirse başa, razı olan bir yiğitti. Mâlik b. Nadr, Şam'a doğru giderken, aralarında husumet olan bazı düşmanları tarafından takip edilir, ya yolda, ya Şam'da öldürülür.[25] Böylelikle Mâlik, küfür yolunda ne yazık ki ölür. İşin bu tarafına bakınca çok olumsuz bir tablo vardır değil mi? Ortada genç bir hanım, yaşları 11 ile 9 olan iki erkek çocuğu var... Peki, netice nasıl olur? Nasıl olacak, Enes gelir peygamberin hizmetine girer, arzın da semanın da unutmayacağı bir isim olur. Söyler misiniz eğer Mâlik gitmeseydi, Ümmü Süleym, Enes'i getirip Hz. Peygamber'e hîbe edebilir miydi? Ümmü Süleym razı olsaydı, baba Mâlik razı olmayabilirdi. Âdeta kaderi ilahî baba Mâlik'i aradan çekip almıştır ki Enes, Peygamber'in (sas) Enes'i olsun. Başlangıçta şer gibi gözüken bir mesele işin neticesinde böyle bir hayra dönüşsün...

Çocuklarına Kendini Adayan Bir Anne

Ümmü Süleym, genç yaşma ve güzelliğine rağmen iki sene dul kalır. Bu iki sene zarfında tek bir amacı vardı: Çocuklarını peygamberi seven birileri olarak yetiştirmekti. Zaten mesele budur. Bugün çocuk eğitiminde en fazla yaptığımız yanlış bu noktadır. Biz çocuklarımıza namazı, orucu, tesettürü uygulamak istiyoruz; elbette bunu yapacağız; ama bunun yolu aynen Ümmü Süleym'in yaptığı gibi, peygamber sevgisi ile başlar. Biz çocuklarımıza peygamber sevgisini öğretelim; Muhammed (sas) deyince, yürekleri ürperecek çocuklar yetiştirelim, sahâbenin sevdası ile yürekleri yanan çocuklar yetiştirelim; bakalım namazlar aksıyor mu? Bakalım tesettüre karşı hâlen mesafe var mı?

Asıl mesele; Allah'ı, Resûlü'nü ve O'nun dostlarını sevmek ve sevdirebilmektir. Çünkü seven sevdiğine benzer, seven sevdiğinin yolunda yürümeye çalışır, seven sevdiğinin sevdiklerini de sever. Hz. Peygamber'i (sas) gerçek manada sevmeyen: **"Gözümün nuru namaz"**[26] sözünü nasıl anlasın? Eğer bir insan peygamberi gerçek manada severse, namaza peygamberin gözlerinin nuru olarak bakar. Her namaz, artık o insan için farklı bir değer

[25] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik", *DİA*, XI, 234.
[26] Nesâî, *İşretu'n-Nisâ*, 1.

kazanır; Allah ile buluşma, her namaz bir miraç her namaz peygamberin gözünün nuruna dokunma olarak anlaşılır... İşte Ümmü Süleym validemiz bunu çok iyi fark etmiş; o kendisini istemeye gelenlere hep, şimdi değil, şimdi benim işim var, şimdi ben çocuklarımla meşgulüm demişti.

Ebû Talha'nın (ra) Teklifi

Yaklaşık iki sene Ümmü Süleym validemizin işi hep çocukları ile ilgilenmek oldu. İki senenin sonunda, daha Efendimiz (sas) Medine'ye teşrif etmemişken, Medine'nin en zengin, en soylu, en cesaretli adamlarından biri olan Ebû Talha künyesi ile meşhur, Zeyd b. Sehl gelip, Ümmü Süleym validemize talip oldu. Ebû Talha, İslâm tarihinde adını çokça duyacağımız bir yiğit sahâbîdir; ama o günlerde halen Müslüman olmamıştır. Gelip, o halde Ümmü Süleym'e talip olunca, Ümmü Süleym'in cevabı olumsuz olacaktır.

Ebû Talha kimin kapısına gitse, asla ret edilmeyecek biridir. Böyle olduğu için, Ebû Talha şaşırır, neden cevabın olumsuz olduğunu sorar; Ümmü Süleym cevap vermek istemez. Bunun üzerine Ebû Talha: "Eğer benimle evlenmek istemeyişin çocuklarınsa, onlar benim çocuklarımdır, onlara iyi bakacağıma söz veriyorum. Eğer sebep mihr ise, iste benden ne istersen ne kadar istersen sana vermeye hazırım" der.Bunun üzerine Ümmü Süleym der ki: "Ey Ebû Talha! Şüphesiz sen ret edilmeyecek bir erkeksin. Benim derdim ne çocuklarım ne de mihrdir."Ebû Talha, iyice meraklanır; ama hiç aklına Ümmü Süleym'in söyleyeceği gelmez, o şöyle düşünür, her halde Ümmü Süleym mihr miktarını fazlalaştırmak için nazlanıyor. Bu sefer der ki: "O zaman söyle sebebini neden benimle evlen miyorsun?" Ümmü Süleym der ki: "Kocam, bizi Müslüman olduğumuz için terk etti. Şimdi sen de bir müşrik olarak gelip bana talip oluyorsun? Ben asla bir müşrik ile evlenmem. Sana söyleyeceğim son söz; eğer Müslüman olursan, senden tek bir dinar, tek bir dirhem mihr almadan evlenirim."

Ebû Talha hiç beklemediği bu söz karşısında sarsılır; o sarsıntı içerisinde iken, Ümmü Süleym sözlerine şöyle devam eder: "Ey Ebû Talha! Sen akıllı bir adamsın. Söyler misin cansız putlara tapmaya daha ne kadar devam edeceksin? Ağaçtan yontup oluşturduğunuz o putlar, kendilerine bir fayda

veriyorlar mı ki size de bir fayda versinler. Düşün, aynı ağaçtan alıp bir parçasını put yapıyorsunuz, diğer parçasını yakıyorsunuz? Bu nasıl bir akıl? Bu nasıl bir din?"[27]

Ebû Talha bu sözler üzerine söyleyecek hiçbir söz bulamıyor, orayı terk edip, düşünmeye başlıyor. Bir taraftan Ebû Talha, Ümmü Süleym'in söylediklerini düşünürken, bir taraftan da sadece imanı karşılığında mihr bedelinden vazgeçmesini düşünüyor. Medineli kadınlar öyle kolay kolay mihr bedelinden vazgeçmezlerdi. Bu nasıl bir din ki bir kadının en önemli güvencesi olan mihri bile kendinden vazgeçirebiliyor diye düşünüyor...

Bir müddet Ebû Talha, bunları sorguladıktan sonra, gelip Mus'ab'ın karşısına oturuyor ve iman ediyordu. Sonra bu müjdeyi Ümmü Süleym'e veriyor ve onunla evlenmek istediğini tekrar ediyordu. Ümmü Süleym, bu teklifi kabul ediyor ve: *"Benim mihrim senin İslâm'ındır"* [28] diyerek, mihr bedeli almayacağını bir kez daha tekrar ediyordu. Böylelikle, Ümmü Süleym, Ebû Talha'nın imanına vesile olarak, onunla evleniyordu. Bu evlilik Medine'de gündem oluyor; insanlar: *"Ümmü Süleym'in mehrinden daha kıymetli bir mehir duymadık"* diyorlardı. Çünkü o mihr, karşılığında bir insanın hem de önemli bir insanın hidayetine vesile oluyordu.[29]

Güzel Yuva ve Peygamber'e (sas) Sunulan Güzel Hediye

Ebû Talha ile Ümmü Süleym bu yaşananların ardından evlenirler, aradan çok az bir zaman geçer, Mus'ab b. Umeyr; 75 kişi ile Akabe'ye doğru yürüdüğünde Ebû Talha da o topluluğun içerisinde yerini alır. [30]Biattan sonra Efendimiz (sas) Medine'ye hicret eder. Mescid inşâ edilir, mektep kurulur, menziller oluşturulur. İlk biat edenlerden biri bu güzel yuvanın sakinleri olur.

Hicretin o ilk günlerinde, Efendimiz (sas) daha kendi evine taşınmamıştır. Bütün ensâr, kadını ile erkeği ile Efendimiz'i (sas), Ebû Eyyüb

[27] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 432, 433; İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705.
[28] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 432.
[29] İbn Hacer, el-İsâbe, IV, 2705; Ebû Dâvûd et-Tayâlisî, *Müsned*, II, 501.
[30] Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, I, 242; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 167.

el-Ensârî'nin evinde ziyaret etmekte ve ona bazı hediyeler sunmaktadırlar. Ümmü Süleym, hediyesini belirlemiştir de Meryem'in annesi Hanne gibi bir endişesi vardır. Nedir endişesi? Mü'min endişesidir o? Hediyemi sunacağım; ama acaba kabul görecek mi? [31] Bu endişe ile o günler 10 yaşında olan Enes'in elinden tutar, Efendimiz'e (sas) getirir: "Ya Resûlullah! Herkes sana bir hediye sundu. Benim sana sunacağım bir hediyem yok. Ben de canımdan bir parça olan bu oğlumu sana hizmet etmesi için getirdim. Onu benden kabul buyur ve ona dua et." dedi.

Efendimiz (sas) bu hediyeden o kadar memnun olur ki kabul ettiğini beyan eder ve bir de orada Enes'e dua eder. Yaptığı dua nasıldır biliyor musunuz? Der ki: **"Allah'ım! Sen onun malını ve neslini çoğalt ve ona bereket ihsan et."**[32] Bu duaya başta anne Ümmü Süleym olmak üzere oradakiler âmin der. Ne olur peki Enes'e bu duanın neticesinde? Enes b. Mâlik vefat edeceği sırada kendi söylüyor ne olduğunu... Diyor ki: "Efendimiz (sas) bu duayı bana yaptıktan sonra ben neslimden tam 125 kişiyi gördüm ve onları kendi ellerimle defnettim." Torunlarının çocuklarını görmüştür Enes b. Mâlik... Onun vefat tarihi hicrî 90, Miladî 709'dur. Miladi olarak 97, hicri olarak tam 100 yaşında vefat etmiştir. Enes devam ediyor: "Herkes bahçesinden bir mahsul alırken, ben iki mahsul aldım." [33]

Peygamber'in (sas) duasına mazhar olmak bu işte... O günden sonra Enes, aralıksız 11 sene Efendimiz'e (sas) hizmet edecek ve kutlu lisandan bize tam 2286 tane hadis rivayet edecekti. [34]

Adamanın Zemini

Bu adanma olayım hepimiz biliyoruz da anlatırken/okurken bir noktayı gözden kaçırıyoruz. Ümmü Süleym validemizin özellikle analığını anlayabilmek için o noktaya biraz dikkat etmemiz lazım... Şimdi 10 yaşındaki

[31] *"Hani, İmrân'ın karısı, "Rabbim! Karnımdaki çocuğu sırf sana hizmet etmek üzere adadım. Benden kabul et. Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" demişti."* Âl-i İmrân 3/35.

[32] Buhârî, *Savm,* 61; İbn Sa'd, *Tabakât,* V, 342.

[33] İbn Sa'd, *Tabakât,* V, 342, 343; X, 435; Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü,* s. 403.

[34] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre,* s. 257.

bir çocuk o güne kadar hiç görmediği, peygamber olduğu söylenen bir zata, tabir câiz ise eti de senin kemiği de senin diye veriliyor... Meseleye anne Ümmü Süleym çerçevesinden bakarsak, bu büyük bir infaktır, büyük bir imtihandır. O bunu yüzünün akı ile tamamlamıştır. Ya meseleye 10 yaşındaki Enes'in çerçevesinden baksak, nasıl olmuş da Enes bu infakı, bu adayışı hiç itiraz etmeden kabul etmiştir? Burası mühim bir nokta değil midir?

10 yaşındaki bir çocuğumuzu, bırakın adamayı, bir kampa, bir ribata, ağabeyleri ile iki-üç günlük bir seyahate bile kırk teşvik ile gönderiyoruz. Nasıl olmuş, anne Ümmü Süleym, evde bu meseleyi Enes'e demiş, Enes hiçbir itiraza kapı açmadan anında evet diyerek kabul etmiş, annesi onu Peygamber'e bıraktığı zamanda anasını unutup, bir ömür Efendimiz'in (sas) hizmetini yapmış ve bunda da hiçbir kusur işlememiştir? Bunun bir zemini olmalı değil mi? Bu öyle kendiliğinden oluşan bir şey değildir, zaten olamaz da? Peki, nedir meselenin zemini? Aslında Enes, bir mektebi bitirmiş, şimdi yeni bir mektebe geliyor... Enes b. Mâlik, evde annesinin mektebinden mezun olmuş; iki senedir orada muallimi annesi olarak, Allah'a imanı, Peygamber'e sevdayı, kardeşlerine karşı hukuku tâlim etmiş, bunun terbiyesi ile yetişmişti. Bu yetişmesini Enes b. Mâlik, yıllar sonra şöyle anlatacaktı: **"Allah anneme rahmet eylesin. Ona çok iyi karşılıklar versin. O bana çok iyi baktı ve beni çok iyi yetiştirdi."**[35]

Evdeki bu sürecin ardından şimdi sıra başka bir basamağa ulaşmıştı. Enes b. Mâlik'in zeminin de iman var, sevda var, hukuka riâyet var; sıra Suffa Mektebi'ne talebe olmaya gelmişti. Oraya talebe olunca, Efendimiz (sas) sıfırdan bazı şeylerle uğraşmayacak, var olanın üzerine güzel şeyleri bina edecekti. Nasıl bina ettiğine tarih şahittir. Neden başka biri değil de Enes, bu dinin üçte biri oldu bunu işte buradan anlamalıyız.

Terbiyenin Merkezi: Anne

Tam bu noktada bir hususa daha dikkat çekmek istiyoruz. Güvendiğimiz yerlere -buralar neresi ise- eti de senin, kemiği de senin diye çocukları-

[35] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 432; İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705.

mızı bırakıyoruz ya; gerçekten bu sözü Ümmü Süleymce söyleyip, söylemediğimizi kontrol edeceğimiz küçük bir örnek vereceğiz.

Enes b. Mâlik'in kendisi rivayet ediyor, diyor ki: "Annemin beni Resûlullah'a (sas) verdiği ilk günlerdi. Ben sokakta çocuklar ile oynarken, Efendimiz (sas) geldi ve kulağıma bir iş yapmam için bir şeyler söyledi. Ben hemen koşa koşa o işi yapmaya gittim. Yaptım, geri dönüp geldim. Annem benim o halimi görmüş, çok meraklanmıştı... Beni hemen yanına çağırdı ve merakla sordu: 'Resûlullah! Senin kulağına ne söyledi ve seni nereye gönderdi?' Anneme dedim ki: 'Anneciğim! O bir sır, Efendimiz (sas) bana kimselere söyleme dedi. Ben de kimselere söylemeyeceğim.' Şimdi, böyle bir tablo ile biz karşılaşsak, 10 yaşındaki oğlumuz veya kızımız, bize böyle bir söz söyleseydi, gerçekten tavrımız ne olurdu. Hemen: "Ya oğlum! Söyle ben senin babanım, annenim, benden mi saklayacaksın" derdik değil mi? Bakın eti de senin, kemiği de senin diyen Ümmü Süleym ne diyor: *"Afferin benim Enesime! Sakın oğlum, ben dâhil hiç kimseye Resûlullah'ın sırrını anlatma!"* [36] İşte anne terbiyesi, işte Ümmü Süleym farkı...

Mescid-i Nebevî'nin inşası tamamlanınca, Allah Resûlü (sas), Ümmü Süleym ve Ebû Talha'nın iman ve teslimiyet ailesine, bir rivayete göre Ebû Ubeyde b. Cerrah'ı,[37] başka bir rivayete göre ise Dârü'l-Erkâm'ın sahibi Erkam b. Ebi'l-Erkâm'ı kardeş kılmıştır.[38] Bu ikinci rivayet daha doğrudur. Bu iman ailesi kardeşlik hukukuna nasıl riâyet ettiğine dair de kaynaklarımızda birkaç rivayet okumaktayız. Kendileri yememiş, kardeşlerine yedirmiş, kendi rahatlarını bozmuş, kardeşlerini rahat ettirmeye çalışmışlardır.

Bereketli Ev'de Bereketlenen Sofra

Ümmü Süleym, mescidin ve mektebin inşâsından sonra, oranın en gözde hanım talebelerinden biri olmuştu. O, özellikle Efendimiz'e (sas) çoklarının utanıp soramadığı meseleleri aralarında oluşan yakınlıktan do-

[36] Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 145, 146.
[37] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, II, 361.
[38] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 578; İbn Habib, *el-Muhabbar*, s. 73.

layı sorabilmiş ve bizler için çok önemli iki-üç meselenin aydınlatılmasına sebep olmuştu.[39]

O, bir taraftan ilim adına bir şeyler öğrenip, başkalarına da öğretirken, bir taraftan da Suffa ashâbına yardımcı olmaya çalışır, kaç kez onları evine davet ederek onlara yemekler ikram ederdi. Bir gün, birkaç kap yemek yapmış, kocası Ebû Talha'yı mescide göndererek, Efendimiz'i (sas) ve Ehl-i Suffa'dan birkaç kişiyi yemeğe çağırmıştı. Efendimiz (sas) tek başına yemek davetlerine icabet etmeyi sevmez, sahâbe açken o tok gezmezdi. Ne zaman kendine böyle bir davet gelse, kim varsa hepsini alır yanına öyle giderdi. Ebû Talha da daveti Efendimiz'e (sas) ulaştırınca, hemen ayağa kalkmış: **"Haydi, ey Suffa Ashâbı! Kardeşiniz Ebû Talha bizi yemeğe davet ediyor"** demiş, 70 veya 80 kişi ile o eve doğru yönelmişti. Ebû Talha, ne yapacağını şaşırmış, eve kan ter içinde gelip, Ümmü Süleym'e olanları haber verince, Ümmü Süleym büyük bir teslimiyet ile gülmüş: "Korkma Ey Ebû Talha! O Allah Resûlü'dür, ne yaptığını çok iyi bilir" demişti. Efendimiz (sas) gelmiş, onun gelişi ile sofra bereketlenmiş, ev bereketlenmiş, 70-80 kişi o yemekten yemiş, bir de o yemekten ev halkına kalmıştı.[40] Teslimiyet kahramanı orada da kendisine yakışanı yapmıştı...

Büyük İmtihana, Büyük Sabır

Tarihler Hicretin 3. yılı Şevval ayı olunca; Allah (cc), Ebû Talha ile Ümmü Süleym'in evliliklerinden onlara, bir erkek çocuk bahşedecekti. O vakitlerde; doğuma sayılı günler varken, Uhud savaşının olduğu günlere zaman yaslanmıştı. Ümmü Süleym, o haline takılmadan, yaralıları tedavi etmek, su taşımak için Uhud'un meydanındadır. İş başa düşünce de kılıç elinde, o meydanda bir aslan kesilecektir.[41]

Uhud'un hemen arkasından doğum yapacak, Allah (cc) onlara bir erkek çocuk bahşedecekti. Enes ve Berâ'nın, anne bir kardeşleri olacak olan

[39] Buhârî, İlim, 50; *Gusül,* 22; Müslim, *Hayız,* 32; *Cenaiz,* 31; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* VI, 431.
[40] Buhârî, *Menâkıb,* 25.
[41] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 430.

bu çocuğa nedendir bilinemez, Ebû Umeyr ismini koyacaklardı.[42] Ebû Umeyr, 4-5 yaşlarına gelince kendine bir kuş edinecek; kuşunun adını ise Nuğayr koyacaktı... Efendimiz (sas) ne zaman bu eve gitse, Ebû Umeyr'î görecek, onunla ilgilenecek ve bazen kuşunun hatırını da soracaktı. **"Ya Ebâ Umeyr! Ma faale nuğayr? /Ey Eba Umeyr! Ne yapıyor senin nuğayr?"** diyecekti. O da: "Bi hayr ya Resûlullah!" deyip, kuşuna ait hatıraları anlatacak, Efendimiz (sas) de tebessüm içerisinde bunları dinleyecekti.[43] Bir gün Ebû Umeyr'in kuşu Nuğayr ölecek, tabi Ebû Umeyr çok üzülecek, Efendimiz (sas) bunu duyunca, 4-5 yaşındaki bu çocuğu teskin etmek için onca işinin arasında kalkıp, Ebû Umeyr'in yanına gelecekti.[44] Rahmeten lil âlemin bu olsa gerek? Rahmetinden nasiplenmeyen mi var? Ancak nasipsizler, nasiplenemedi...

Aradan bir müddet geçtikten sonra Ebû Umeyr hastalanacak, çok şiddetli bir rahatsızlığa kapılacak, o günler de Ebû Talha'da ticari bir maksatla ya Medine'nin dışında ya da tarla, bahçe işleri için bir müddet evinden uzaktadır. Ebû Talha'nın evine döneceği gece, oğlu Ebû Umeyr vefat edecekti. Ümmü Süleym, evladının acısı ile yüreği yanan anne, şimdi bizim anlamakta çok zorlanacağımız bir kamet/duruş ortaya koyacaktı. Ümmü Süleym, kendi kendine diyecek ki: "Kocam günlerdir evinden uzak, yorgun, bitkin; şimdi eve gelince ona evladımızın vefatını söylesem, daha da perişan olacak; iyisi mi, yatsın biraz istirahat etsin, sabah namazına kalktığında ona söylerim." Bu kararı alınca, evdekilere de tembih de bulunur, kimselerin bir şey söylememesini öğütler. Sonra minik yavrusunu yıkar, kefenler...

Bir müddet sonra Ebû Talha gelir; gelir gelmez çok sevdiği yavrusunun halini sorar. Anne Ümmü Süleym der ki: *"Huve eskenü ma kane/ O şimdi önceki haline göre daha sakin, daha rahat."* Bu sözüyle, Ümmü Süleym tevriye yapıyor, o başka bir mana da bu sözü söylüyor; Ebû Talha başka bir manada sözü anlıyordu. Yemekler yeniyor, biraz istirahat ediliyor, Ümmü Süleym kocasının rahat etmesi için elinden geleni yapıyor. Sonra yatmaya geçiliyor, ko-

[42] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 437.
[43] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 580.
[44] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 580.

cası hanımı ile beraber olmak istiyor, Ümmü Süleym buna da icabet ediyor. Sabah namazına kalkılınca, Ümmü Süleym diyor ki: "Ey Ebû Talha! İnsan komşusuna bir şey emanet etse, sonra gitse o emanetini geri istese, komşusu o emaneti geri vermek istemezse, sen böyle bir komşuya ne dersin?" Ebû Talha: "Böyle bir komşu mu olur, nasıl insan kendi yanındaki emaneti sahibine vermek istemez!" der. O anda Ümmü Süleym diyor ki: "Ey Ebû Talha! Allah bize emanet verdiği oğlumuz Ebû Umeyr'i yanına aldı." Ebû Talha bir anda sarsılıyor; "Ey Ümmü Süleym! Neden geceden beri bana söylemedin, bu yaptığın oldu mu şimdi?" diyerek, biraz serzenişte bulunur. Bunları konuşurken, Bilâl'in ezan sesi duyuluyor ve Ebû Talha namaza doğru gidiyor. Çocukları ölmüş bir ailenin tavrı bu, zor değil mi anlamak...

Namazlar kılınıyor, Ebû Talha yaşlı gözlerle Efendimiz'in (sas) huzurunda, olanları anlatıyor, biraz da Ümmü Süleym'den şikâyetçi bir tarzda anlatıyor. Efendimiz (sas) ise hem çok sevdiği Ebû Umeyr'in vefatına üzülüyor hem de teslimiyet kahramanı Ümmü Süleym'in metanetine, sabrına, kocasına olan itaatine hayran oluyor ve orada bir müjde geliyor: **"Barekellahu le kuma fi leyletikuma/Allah ikinizin bu gecesini mübarek kılsın."** [45]

Nasıl mübarek kılınıyor o gece? O gecenin bir meyvesi olarak Allah (cc) onlara bir erkek çocuk daha veriyor. O gece, Ümmü Süleym, Ebû Umeyr'i toprağa tevdi ederken, hamile kalmıştır.

Hamile Haliyle Huneyn'de

O günler tarihler Hicretin 8. yılını göstermektedir. Ümmü Süleym hamile haliyle Uhud'a katılmıştı. Şimdi yine hamile haliyle Mekke fethine, arkasından Huneyn'e katılacaktı. Huneyn malumunuz, başlangıcı ikinci bir Uhud gibiydi; bir anda İslâm askerleri dağılmış, Efendimiz (sas) çok zor bir durumda kalmıştı. O anda Ümmü Süleym, o güne kadar sinesinde ne için sakladığını kimselerin bilmediği hançerini çıkarmış, Efendimiz'i (sas) korumak için o yöne doğru koşmaya başlamıştı. Bir taraftan koşarken, bir taraftan da başta kocası Ebû Talha olmak üzere, Müslüman askerlere: "Si-

[45] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 437; İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2706; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 333,334.

zin erkekliğiniz batsın, bu mu erkeklik, bu mu yiğitlik, Efendimiz'i (sas) tek başına bırakıp kaçmak mı?" diye sesleniyordu. Efendimiz'in (sas) yanına vardığında derin bir nefes alıyor ve seviniyordu.; Neden Ümmü Süleym seviniyordu? Birincisi, Efendimiz'e (sas) bir şey olmamıştır, ikincisi kocası Ebû Talha oradadır, kaçmamıştır. Elindeki hançeri Ebû Talha'ya gösteriyor ve diyor ki: "Eğer sen de kaçanlardan olsaydın vallahi bu hançeri ilk sana saplardım."

Ebû Talha tebessüm ediyor ve Efendimiz'e (sas) diyor ki: "Ya Resûlullah! Görüyor musun Ümmü Süleym'i, elindeki hançeri bana saplayacakmış." Efendimiz (sas) de tebessüm ediyor, ama Ümmü Süleym'in siniri yatışmamıştır; diyor ki: "Ya Resûlullah! Bana izin ver, seni terk edip kaçan şu korkaklarında bir kaçının karnını şu hançer ile deşeyim." Ne diyor Efendimiz (sas)? Çok önemli bir şey söylüyor? Efendimiz (sas) diyor ki: **"Ey Ümmü Süleym! Sen onları bırak, onlara bakma! Gücün yettiğince sen iyilik etmeye devam et."**[46] Müthiş bir söz, müthiş bir tavır bu değil mi? Sen işine bak... İyiliklerini çoğalt, hatta onların eksik bıraktıkları yeri bile sen tamamla! Sen onlar yapmıyorlar diye ona takılırsan yorulursun, heyecanını kaybedersin, heyecan yorgunu olursun, yürümeye takat bulamazsın...

Bereketli Gecenin Azığı Abdullah

Huneyn dönüşü, Ümmü Süleym, doğum yapar: "Bu çocuk özel bir gecenin çocuğudur, bunu direk Efendimiz'e (sas) göndermeliyiz" der; Enes'e o çocuğu vererek, Efendimiz'e (sas) gönderir. Efendimiz (sas) bu özel bebeği kucağına alır; sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okur, ismini Abdullah koyar. Sonra, tahnik denen sünneti yapar. Nedir tahnik? Efendimiz (sas) mübarek ağzında iyice bir hurmanın parçasını yumuşatır, sonra onu bebeğin ağzına sürer... Abdullah'ın ağzına hurmadan bir parçayı koyunca Abdullah hemen emmeye başlar; Efendimiz (sas) o kadar keyiflenir, o kadar o halde hoşlanır ki: **"Bakın bakın, nasıl da hurmayı emiyor, bu çocuk tam Medinelidir, hurmayı çok seviyor"** der.[47]

[46] Müslim, *Cihad,* 134; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* III, 286; İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 430.
[47] Buhârî, *Zekât,* 69; Müslim, *Âdâb,* 22-23.

Ne olur biliyor musunuz Abdullah'a? Özel bir gecenin özel bir mükâfatıdır o? Çok büyük bir âlim olur. Allah, Abdullah'a 10 tane erkek çocuk bahşeder. 10'u da âlim, fakîh ve hafız olur. Hele onlardan biri var ki o bambaşka bir âlim olan, İshak b. Abdullah b. Ebî Talha'dır... O, Tabiinin en meşhur âlimlerinden biridir.[48] Netice budur işte... Ümmü Süleym'in kadere rıza göstermesi, kocasına itaat etmesi, bir çocuğunun vefat edişine gösterdiği metaneti, ona böyle güzel mükâfatlar kazandırtmıştır.

Hadis Rivayetleri

Ümmü Süleym validemiz, bize Efendimiz (sas)'den çoğu Kütübi Sitte'de yer alan ve her biri mesaj itibari ile birbirinden önemli olan 14 hadis rivayet etmiştir.[49] O hadislerden bir kaçını burada aktaralım.

Ümmü Süleym validemizin torunu olan İshak b. Abdullah b. Ebî Talha, ninesinden bize naklediyor, ninem dedi ki: "Bir defasında Resûlullah (sas) bize gelince, O'na (sas) şöyle bir soru sordum: "Ey Allah'ın Resûlü! Kadın rüyasında kocasıyla ilişkiye girdiğini görürse gusletmesi gerekir mi?" Bu soruyu duyan Ümmü Seleme annemiz utandı ve: "Ellerin topraklansın, ey Ümmü Süleym! Resûlullah'ın (sas) yanında kadınları küçük düşürdün! (Böyle soru mu olur?) dedi. Ümmü Süleym: "Allah hakkın söylenmesinden hayâ etmez. [50]Bizim için sorun olan bir meseleyi, Resûlullah'a (sas) sormamız o konudan habersiz kalmamızdan daha hayırlıdır." karşılığını verdi. Allah Resûlü (sas), Ümmü Seleme validemize: "Asıl senin ellerin topraklansın!" dedikten sonra, Ümmü Süleym'e: "Evet, ey Ümmü Süleym! Eğer ıslaklık görürse o kadına gusül gerekir!" buyurdu. Bu sefer Ümmü Seleme annemiz: "Ey Allah'ın Resûlü! Kadından su gelir mi?" diye sorunca, Allah Resûlü (sas) (gelmese) çocuğu nasıl kendisine benzeyecek? (Bu konuda) Kadınlar da erkekler gibidir!" buyurdu.[51]

Enes b. Mâlik (ra) annesinden duyduğu bir rivayeti bize aktarıyor. Diyor ki: Annem Ümmü Süleym bir yolculukta Resûlullah'ın (sas) hanımla-

[48] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 333; İbn Hacer, *Takribü't-Tezhib,* II, 101.

[49] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre,* s. 264.

[50] Bu konuda Hz. Aişe annemiz ensârın hanımlarını şöyle takdir eder: *"Hanımların en hayırlıları ensârın hanımlarıdır. Hayâları onları ilim öğrenmekten alıkoymadı."* Buhârî, *İlim,* 50.

[51] Buhârî, *İlim,* 50; *Gusül,* 22; Müslim, *Hayız,* 32; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* VI, 377.

rıyla birlikteydi. Kadınların bindikleri develeri coşturan (Enceşe adında) biri de vardı. Bir ara Hz. Peygamber (as.) ona şöyle buyurdu: "Ey Enceşe! (Yavaş ol!) Kristalleri/billurları taşıyorsun, develeri dikkatli sür!" [52]

Yine Enes b. Mâlik (ra) annesinden duyduğu bir rivayeti naklediyor. Diyor ki: "Annem Ümmü Süleym dedi ki: Resûlullah (sas) bir gün üç defa arka arkaya şöyle buyurdu: "Müslüman bir çiftin henüz buluğa ermemiş üç çocuğu öldüğü zaman Allah onlara rahmetinden dolayı, anne babasını da cennete sokar." Orada bulunanlardan biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya iki çocuk olursa?" diye sorunca, Allah Resûlü (sas): "İki çocuk için de aynı durum geçerlidir!" buyurdu.[53]

Son bir rivayet daha aktaralım. Özellikle bu rivayet, sahâbenin Hz. Peygamber'e (sas) karşı duydukları derin muhabbetin boyutunu anlamak açısından bir örnek olsun. Ümmü Süleym validemiz anlatıyor: "Resûlullah (sas) gündüz vakti evimize bazen gelip dinlenirdi. Ben de uzanması için altına deriden bir döşek sererdim. Hz. Peygamber (sas) çok terleyen biriydi. (O (sas) biraz uyuyup gittikten sonra) Ben de döşekte kalan terini toplar, kokularıma karıştırır, şişelere doldurur, O'nun (sas) teri ile kokulanırdım." [54]

Cennette Ayak Sesleri

Ümmü Süleym annemizin oğlu Enes'in ve ensârın âlim sahâbîlerinden biri olan Câbir b. Abdullah'ın rivayet ettiği bir hadis, onun değer ve kıymetini anlamamız açısından çok mühimdir.

Efendimiz (sas) buyurmuşlardır ki: **"Cennete girdim** –nerede girmiş Efendimiz (sas) hadiste bu bilgi yok; ama iki ihtimal var; ya rüyada, ya miraç da- **bir ayak sesi duydum. Sesin geldiği yöne döndüm;** -bir diğer rivayette 'Kim o? Dedim'- **baktım Milhan'ın kızı Rümeysa orada..."** [55]

Müjdeye bakın müjdeye... Veren kim bu müjdeyi; Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Efendimiz (sas). Bu söz de hâşâ hilaf olur mu? Ne ile kazandı Rümeysa validemiz bu makamı? İman ve Teslimiyet ile...

[52] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* XLV, 83.
[53] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* VI, 431.
[54] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* VII, 82.
[55] Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe,* 105; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* III, 239; İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 436.

Demek mesele neymiş, Ümmü Süleymce, Rümeysaca Allah'a ve Peygamberi'ne teslim olmakmış... Çünkü teslim olan kurtulur, teslim olan selamet bulur, teslim olan bereket görür, teslim olan cenneti kazanır. Rabbim bizlere de bunu nasip eylesin inşallah...

Dikkat ettiniz mi, aslında Ümmü Süleym validemiz bu bahis boyunca bize beş ayrı alanın, en ideal halini hayatı ile gösterdi. Nedir bu beş ideal alan?

1- İdeal bir Müslüman
2- İdeal bir evlat
3- İdeal bir eş
4- İdeal bir anne
5- İdeal bir muallim

ÜMMÜ SÜLEYM'İN HAYATINDAN MESAJLAR

- Teslimiyet, ideal bir Müslümanın olmazsa olmaz vasfıdır, onu istenilen düzeyde hayatına hâkim kıl ki gerçek manada iman ehli olabilesin.
- Ana-babaya ve kardeşlere ihsan ideal bir evladın olmazsa olmaz vasfıdır; onu istenilen düzeyde hayatına hâkim kıl ki Allah'ın sınırlarını aşmayasın, Allah'ın hukukuna riâyet edebilesin.
- Hanım isen itaat, erkek ise meşveret, ideal bir eşin olmazsa olmaz vasfıdır; onu istenilen düzeyde hayatına hâkim kıl ki evini Cennet kılabilesin.
- Muhabbet ideal bir annenin olmazsa olmaz vasfıdır; onu istenilen düzeyde hayatına hâkim kıl ki evladını gözünden bile sakınsan, Allah'ın davasına kurban olarak verebilesin. Kimin gibi Berâ gibi Enes gibi...
- Aşk ideal bir muallimin olmazsa olmaz vasfıdır; onu istenilen düzeyde hayatına hâkim kıl ki Peygamber sevdası ile yoğrulan talebeler yetiştirebilesin. Kimin gibi Berâ gibi, Enes gibi...